

New Day in Medicine
Новый День в Медицине

NDM

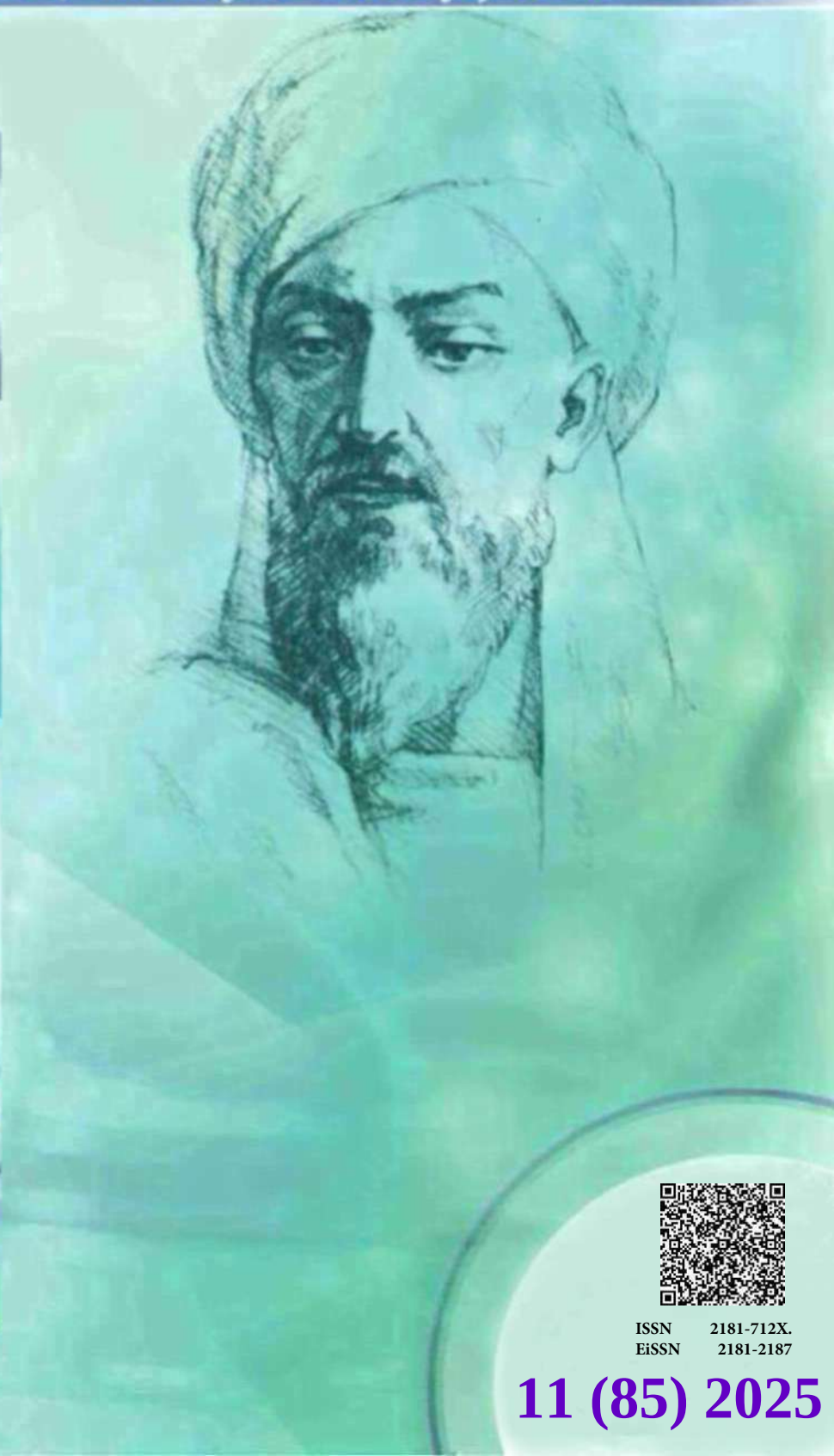

TIBBIYOTDA YANGI KUN

Ilmiy referativ, marifiy-ma'naviy jurnal

AVICENNA-MED.UZ

ISSN 2181-712X.
EISSN 2181-2187

11 (85) 2025

Сопредседатели редакционной коллегии:

**Ш. Ж. ТЕШАЕВ,
А. Ш. РЕВИШВИЛИ**

Ред. коллегия:
М.И. АБДУЛЛАЕВ
А.А. АБДУМАЖИДОВ
Р.Б. АБДУЛЛАЕВ
Л.М. АБДУЛЛАЕВА
А.Ш. АБДУМАЖИДОВ
М.А. АБДУЛЛАЕВА
Х.А. АБДУМАДЖИДОВ
Б.З. АБДУСАМАТОВ
М.М. АКБАРОВ
Х.А. АКИЛОВ
М.М. АЛИЕВ
С.Ж. АМИНОВ
Ш.Э. АМОНОВ
Ш.М. АХМЕДОВ
Ю.М. АХМЕДОВ
С.М. АХМЕДОВА
Т.А. АСКАРОВ
М.А. АРТИКОВА
Ж.Б. БЕКНАЗАРОВ (главный редактор)
Е.А. БЕРДИЕВ
Б.Т. БУЗРУКОВ
Р.К. ДАДАБАЕВА
М.Н. ДАМИНОВА
К.А. ДЕХКОНОВ
Э.С. ДЖУМАБАЕВ
А.А. ДЖАЛИЛОВ
Н.Н. ЗОЛотова
А.Ш. ИНОЯТОВ
С. ИНДАМИНОВ
А.И. ИСКАНДАРОВА
А.С. ИЛЪЯСОВ
Э.Э. КОБИЛОВ
А.М. МАННАНОВ
Д.М. МУСАЕВА
Т.С. МУСАЕВ
М.Р. МИРЗОЕВА
Ф.Г. НАЗИРОВ
Н.А. НУРАЛИЕВА
Ф.С. ОРИПОВ
Б.Т. РАХИМОВ
Х.А. РАСУЛОВ
Ш.И. РУЗИЕВ
С.А. РУЗИБОВЕВ
С.А. ГАФФОРОВ
С.Т. ШАТМАНОВ (Кыргызстан)
Ж.Б. САТТАРОВ
Б.Б. САФОВЕВ (отв. редактор)
И.А. САТИВАЛДИЕВА
Ш.Т. САЛИМОВ
Д.И. ТУКСАНОВА
М.М. ТАДЖИЕВ
А.Ж. ХАМРАЕВ
Б.Б. ХАСАНОВ
Д.А. ХАСАНОВА
Б.З. ХАМДАМОВ
Э.Б. ХАККУЛОВ
Г.С. ХОДЖИЕВА
А.М. ШАМСИЕВ
А.К. ШАДМАНОВ
Н.Ж. ЭРМАТОВ
Б.Б. ЕРГАШЕВ
Н.Ш. ЕРГАШЕВ
И.Р. ЮЛДАШЕВ
Д.Х. ЮЛДАШЕВА
А.С. ЮСУПОВ
Ш.Ш. ЯРИКУЛОВ
М.Ш. ХАКИМОВ
Д.О. ИВАНОВ (Россия)
К.А. ЕГЕЗАРЯН (Россия)
DONG JINCHENG (Китай)
КУЗАКОВ В.Е. (Россия)
Я. МЕЙЕРНИК (Словакия)
В.А. МИТИШ (Россия)
В.И. ПРИМАКОВ (Беларусь)
О.В. ПЕШИКОВ (Россия)
А.А. ПОТАПОВ (Россия)
А.А. ТЕПЛОВ (Россия)
Т.Ш. ШАРМАНОВ (Казахстан)
А.А. ЩЕГОЛОВ (Россия)
С.Н. ГУСЕЙНОВА (Азербайджан)
Prof. Dr. KURBANHAN MUSLUMOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. DENIZ UYAK (Germany)

ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН НОВЫЙ ДЕНЬ В МЕДИЦИНЕ NEW DAY IN MEDICINE

*Илмий-рефератив, маънавий-маърифий журнал
Научно-реферативный,
духовно-просветительский журнал*

УЧРЕДИТЕЛИ:

**БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ООО «ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН»**

Национальный медицинский
исследовательский центр хирургии имени
А.В. Вишневского является генеральным
научно-практическим
консультантом редакции

Журнал был включен в список журнальных
изданий, рецензируемых Высшей
Аттестационной Комиссией
Республики Узбекистан
(Протокол № 201/03 от 30.12.2013 г.)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

М.М. АБДУРАХМАНОВ (Бухара)
Г.Ж. ЖАРЫЛКАСЫНОВА (Бухара)
А.Ш. ИНОЯТОВ (Ташкент)
Г.А. ИХТИЁРОВА (Бухара)
Ш.И. КАРИМОВ (Ташкент)
У.К. КАЮМОВ (Ташкент)
Ш.И. НАВРУЗОВА (Бухара)
А.А. НОСИРОВ (Ташкент)
А.Р. ОБЛОКУЛОВ (Бухара)
Б.Т. ОДИЛОВА (Ташкент)
Ш.Т. УРАКОВ (Бухара)

11 (85)

2025

ноябрь

www.bsmi.uz
https://newdaymedicine.com E:
ndmuz@mail.ru
Тел: +99890 8061882

Received: 20.10.2025, Accepted: 06.11.2025, Published: 10.11.2025

UQK 616.366-089.87-072-089.5:615.212.7

**LAPAROSKOPIK XOLESISTEKTOMIYADA ORQA MIYA ANESTEZIYASINING
KLINIK SAMARADORLIGI VA XAVFSIZLIGI: KOMBINATSIYALANGAN VENA ICHI
ANESTEZIYASI BILAN QIYOSIY TAHLIL**

Sadiqova Minura Adxamovna <https://orcid.org/0000-0001-8962-8715>, e-mail: sminura@mail.ru
Zuxritdinov Alisher Isroiljonovich, <https://orcid.org/0009-0001-8791-407X>
e-mail: alisherzuxritdinov@gmail.com

Andijon davlat tibbiyot instituti O'zbekiston, Andijon, Otabekov 1 Tel: (0-374) 223-94-60.
E.mail: info@adti

✓ **Rezyume**

Tadqiqotning maqsadi laparoskopik xoletsistektomiyada (LXE) orqa miya anesteziyasi (OMA) va boshqariladigan o'pka ventilyatsiyasi bilan kombinatsiyalangan vena ichi anesteziyasining (UMA) klinik samaradorligi va xavfsizligini qiyosiy tahlil qilishdan iborat.

Laparoskopik usul bilan operatsiya qilingan 105 nafar bemor tekshirildi. Operatsiya vaqti ko'rsatkichlari, operatsiyadan keyingi og'riqning darajasi, asoratlar chastotasi, analgetiklarga bo'lgan ehtiyoj va shifoxonada yotish muddati o'rganildi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, orqa miya anesteziyasidan foydalanish operatsiyadan keyingi asoratlar chastotasini kamaytiradi, tiklanish vaqtini qisqartiradi va bemorlarning subyektiv holatini yaxshilaydi.

Kalit so'zlar: orqa miya anesteziyasi, laparoskopik xoletsistektomiya, xavfsizlik, samaradorlik, asoratlar, tiklanish.

**КЛИНИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ И БЕЗОПАСНОСТЬ ЗАДНЕЙ
ЦЕРЕБРАЛЬНОЙ АНЕСТЕЗИИ ПРИ ЛАПАРОСКОПИЧЕСКОЙ
ХОЛЕЦИСТЕТОМИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ С КОМБИНИРОВАННОЙ
ВНУТРИВЕННОЙ АНЕСТЕЗИЕЙ**

Садыкова Минура Адхамовна <https://orcid.org/0000-0001-8962-8715> e-mail: sminura@mail.ru
Зухритдинов Алишер Исроилжонович, <https://orcid.org/0009-0001-8791-407X>
e-mail: alisherzuxritdinov@gmail.com

Андижанский государственный медицинский институт Узбекистон, Андижон, Ул. Атабеков
1 Тел:(0-374)223-94-60. E-mail: info@adti

✓ **Резюме**

Целью исследования было сравнение клинической эффективности и безопасности спинномозговой анестезии (СНА) и внутривенной анестезии в сочетании с управляемой вентиляцией легких (УВЛ) при лапароскопической холецистэктомии (ЛХЭ). Обследовано 105 пациентов, перенесших лапароскопические операции. Изучались такие показатели, как продолжительность операции, послеоперационная боль, частота осложнений, потребность в анальгетиках и длительность пребывания в стационаре. Результаты показали, что применение спинномозговой анестезии снижает частоту послеоперационных осложнений, сокращает сроки восстановления и улучшает субъективное состояние пациентов.

Ключевые слова: спинномозговая анестезия, лапароскопическая холецистэктомия, безопасность, эффективность, осложнения, восстановление.

CLINICAL EFFICACY AND SAFETY OF REAR CEREBRAL ANESTHESIA IN LAPAROSCOPIC CHOLECYSTECTOMY: A COMPARATIVE ANALYSIS WITH COMBINED INTRAVENOUS ANESTHESIA

Sadikova Minura Adkhamovna <https://orcid.org/0000-0001-8962-8715> e-mail: sminura@mail.ru
Zukhriddinov Alisher Isroiljonovich, <https://orcid.org/0009-0001-8791-407X>
e-mail: alisherzukhriddinov@gmail.com

Andijan State Medical Institute Uzbekistan, Andijan, Otabekov 1 Tel: (0-374)223-94-60. E.mail: info@adti

✓ Resume

The aim of the study was to compare the clinical efficacy and safety of spinal anesthesia (SNA) and intravenous anesthesia combined with controlled pulmonary ventilation (IVA) in laparoscopic cholecystectomy (LXE).

105 patients who underwent laparoscopic surgery were studied. The parameters of operative time, postoperative pain, frequency of complications, need for analgesics, and length of hospital stay were studied.

The results showed that the use of spinal anesthesia reduces the frequency of postoperative complications, shortens recovery time, and improves the subjective condition of patients.

Keywords: spinal anesthesia, laparoscopic cholecystectomy, safety, efficacy, complications, recovery.

Dolzarbligi

Laparoskopik xoletsistektomiya (LXE) qorin bo'shlig'I jarrohligida eng ko'p bajariladigan operatsiyalardan biri bo'lib qolmoqda. An'anaviy ravishda, u endotraxeal intubatsiya va boshqariladigan o'pka ventilyatsiyasi bilan umumiy anesteziya (UMA) ostida o'tkaziladi. Biroq, so'nggi yillarda mahalliy og'riqsizlantirish usullariga qiziqish ortdi, xususan - **orqa miya anesteziyasi (OMA)**ga, chunki u asoratlar chastotasini kamaytirish va operatsiyaga chidamlilikni yaxshilash imkonini beradi.

Orqa miya anesteziyasi traxeya intubatsiyasi va sun'iy nafas oldirishga ehtiyojni bartaraf etadi, ishonchli og'riqsizlantirishni ta'minlaydi va organizmning stress-reaksiyasi ifodalanishini kamaytiradi. Bunda o'z-o'zidan nafas olish saqlanib qoladi, qon aylanishidagi o'zgarishlar esa qaytariladigan va fiziologik xususiyatga ega bo'ladi.

Ushbu usul nafas olish va yurak-qon tomir tizimlarining yo'ldosh kasalliklari mavjud bemorlarda alohida dolzarblilik kasb etadi, chunki ularda umumiy narkoz perioperativ asoratlar xavfini oshiradi.

Afzalliklariga qaramay, laparoskopik aralashuvlarda orqa miya anesteziyasini keng qo'llashning maqsadga muvofiqligi masalasi bahsli bo'lib qolmoqda. Ushbu tadqiqot **orqa miya anesteziyasining klinik samaradorligi, xavfsizligi va tiklanish davriga ta'sirini** kombinatsiyalangan vena ichi anesteziyasi bilan taqqoslagan holda baholashga qaratilgan.

Tadqiqotning maqsadi laparoskopik xoletsistektomiyada (LXE) orqa miya anesteziyasi (OMA) va boshqariladigan o'pka ventilyatsiyasi bilan kombinatsiyalangan vena ichi anesteziyasining (UMA) klinik samaradorligi va xavfsizligini qiyosiy tahlil qilishdan iborat.

Materiallar va usullar

Tadqiqot dizayni

Andijon shahridagi "Sehat klinikasi"da 2022-2024-yillarda operatsiya qilingan 105 nafar bemorning prospektiv qiyosiy tadqiqoti o'tkazildi.

Kiritish mezonlari:

- 20-65 yosh,
- surunkali toshli o't pufagi yallig'lanishi,
- ASA I-II jismoniy holati,
- rejali operatsiya.

Guruhlar:

- **Asosiy guruh (OMA)** - 53 nafar bemor, operatsiya orqa miya anesteziyasi ostida bajarildi (0,5% li giperbarik bupivakain 12-15 mg, T4-T6 blok darajasi).
- **Nazorat guruhi (UA)** - 52 nafar bemor, umumiy kombinatsiyalangan anesteziya ostida operatsiya o'tkazildi (induksiya: propofol + fentanil, qo'llab-quvvatlash: sevofluran/ketamin, sun'iy nafas oldirish).

O'rganiladigan ko'rsatkichlar:

1. Operatsiya davomiyligi (daq).
2. Operatsiyadan keyin 2, 6, 12 va 24 soat o'tgach vizual-analog shkala (VASH, 0-10 ball) bo'yicha og'riq darajasi.
3. Operatsiyadan keyingi asoratlarning chastotasi (ko'ngil aynishi, qusish, siydik tutilishi, qon bosimining pasayishi, yelkada og'riq, bosh og'rig'i).
4. Narkotik og'riqsizlantiruvchi vositalarga ehtiyoj (% holatlarda).
5. Kasalxonada yotish muddati (kun).

Statistik tahlil

Ma'lumotlarni tahlil qilish *Statistica 13.3* dasturi yordamida amalga oshirildi. $p < 0.05$ bo'lganda farqlar statistik jihatdan ahamiyatli deb hisoblandi.

Tadqiqot natijalari va tahlillar

Natijalar tavsifi

1. **Operatsiya davomiyligi** ikkala guruhda ham sezilarli farq qilmadi (taxminan 48 daqiqa), bu esa anesteziya usulining operatsiyaning texnik bajarilishiga ta'sir ko'rsatmaganligini tasdiqlaydi.
2. **Og'riq darajasi** operatsiyadan keyin barcha vaqt nuqtalarida orqa miya anesteziyasi guruhida sezilarli darajada past bo'ldi. Ayniqsa, 2 va 6 soatdan keyingi farqlar juda sezilarli edi ($p < 0.001$).
3. **Narkotik og'riq qoldiruvchi dorilarga ehtiyoj** SA guruhi bemorlarida atigi 19% ni tashkil etdi, OA guruhida esa 58% ga yetdi. Bu orqa miya blokadasida og'riq qoldiruvchi ta'sirining yanada kuchliroq va uzoqroq davom etishini tasdiqlaydi.
4. **Asoratlarning** SA guruhida bemorlarning 5,7% ida kuzatildi (asosan yengil bosh og'rig'i va dori bilan bartaraf etiladigan qon bosimining pasayishi). OA guruhida asoratlarning 19,2% bemorda qayd etildi (ko'ngil aynishi, qusish, yelka kamarida og'riqlar, siydik tutilishi).
5. **Kasalxonada yotish muddati** SA guruhida deyarli ikki baravar qisqardi - 3,8 kundan 2,1 kungacha, bu esa usulning tezroq tiklanishni ta'minlashi va iqtisodiy samaradorligini ko'rsatadi.

1-jadval — SA va OA da klinik ko'rsatkichlarning qiyosiy tavsifi (M±SD)

Ko'rsatkich	SA (n=53)	OA (n=52)	p
Operatsiya davomiyligi, daq	48.7 ± 8.9	47.3 ± 9.1	>0.05
2 soatdan keyin VASHdagi og'riq	2.3 ± 0.8	4.8 ± 1.1	<0.001
6 soatdan keyin VASHdagi og'riq	2.7 ± 0.9	5.1 ± 1.2	<0.001
12 soatdan keyin VASHdagi og'riq	3.0 ± 0.8	4.6 ± 1.0	<0.01
24 soatdan keyin VASHdagi og'riq	2.0 ± 0.6	3.8 ± 0.9	<0.01
Og'riqsizlantiruvchi vositalarga ehtiyoj, bemorlar %	18.9%	57.6%	<0.001
Operatsiyadan keyingi asoratlarning bemorlar %	5.7%	19.2%	<0.05
Kasalxonada yotishning o'rtacha davomiyligi, kun	2.1 ± 0.6	3.8 ± 0.7	<0.001

Muhokama

Olingan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, laparoskopik xoletsistektomiyada orqa miya anesteziyasini qo'llash **yuqori klinik samaradorlik va xavfsizlikni** ta'minlab, bir qator asosiy ko'rsatkichlar bo'yicha an'anaviy umumiy anesteziyadan ustun keladi.

1. Usulning xavfsizligi

Intubatsiya va sun'iy nafas oldirishning yo'qligi nafas yo'llarining shikastlanishi, operatsiyadan keyingi gipoksiya va ateletazlar xavfini bartaraf etadi. Bemorlar o'z-o'zidan nafas olishni saqlab qoladilar, bu ayniqsa yondosh bronx-o'pka kasalliklari mavjud bo'lganda muhimdir.

2. Og'riq qoldiruvchi ta'sir

Giperbarik bupivakainni qo'llashda sezgi blokining davomiyligi operatsiyadan keyin 4-6 soatgacha og'riqsiz davrni ta'minlaydi va qoldiq og'riq qoldiruvchi ta'sir 12 soatgacha saqlanib, opioid dori vositalariga bo'lgan ehtiyojni kamaytiradi.

3. Gemodinamik barqarorlik

SA paytidagi o'rtacha simpatik blokada qisqa muddatli vazodilatatsiyaga olib keladi, ammo tizimli arterial bosimda sezilarli o'zgarishlar yuzaga keltirmaydi. Bemorlarning 11 foizida gipotenziya kuzatildi, biroq u suyuqlik va efedrin yuborish orqali osonlik bilan bartaraf etildi.

4. Operatsiyadan keyingi tiklanish

Markaziy asab tizimi depressiyasining yo'qligi, tez harakatlanish va erta ovqatlanish kasalxonada yotish muddatini qisqartirishga yordam beradi. Bemorlar o'zlarini yaxshi his qilganliklari, kamroq holsizlik va bosh aylanishini sezganliklari haqida xabar berishdi.

5. Iqtisodiy va amaliy samaradorlik

Anestetiklar ishlatilishining kamayishi, shifoxonada bo'lish muddatining qisqarishi va sun'iy nafas oldirishga ehtiyojning yo'qligi, ayniqsa mintaqaviy shifoxonalar va kunduzgi statsionarlar sharoitida, usulni yanada tejamkor qiladi.

Jahon amaliyoti doirasida muhokama

Ushbu tadqiqot natijalari xorijiy mualliflarning ma'lumotlariga mos keladi. Jumladan, **Imbelloni L. (2019)** va **Gupta A. (2020)** ta'kidlashicha, LXEda spinal anesteziya asoratlar chastotasini 30-40 foizga kamaytiradi va operatsiyadan keyingi og'riqning kuchini pasaytiradi. **Nair va boshqalarning (2021)** meta-tahlilida ko'rsatilishicha, SA qo'llanilgan bemorlarda ichak peristaltikasi tezroq tiklanadi va stress gormonlari (kortizol va adrenalin) darajasi pasayadi.

Cheklangan resurslar va yuqori operatsion yuklanish sharoitida laparoskopik aralashuvlarda SAni qo'llash xirurgiyada regional anesteziyani rivojlantirishning maqsadga muvofiq va istiqbolli yo'nalishi hisoblanadi.

Xulosalar

1. Laparoskopik xoletsistektomiyada orqa miya anesteziyasi umumiy anesteziyaga nisbatan yuqori klinik xavfsizlik bilan jarrohlik aralashuvining taqqoslanarli sifatini ta'minlaydi.
2. Bu usul operatsiyadan keyingi og'riqni sezilarli darajada kamaytiradi va narkotik analgetiklarga bo'lgan ehtiyojni 3 barobardan ko'proq pasaytiradi.
3. Orqa miya anesteziyasida asoratlar chastotasi umumiy anesteziyaga qaraganda pastroq (19,2% o'rniga 5,7%), asosan yengil xarakterga ega.
4. Orqa miya anesteziyasidan foydalanish kasalxonada yotish muddatini qisqartiradi va bemorlarning tez tiklanishiga yordam beradi.
5. Orqa miya anesteziyasi, ayniqsa o'rtacha anesteziologik xavfi bo'lgan bemorlarda, umumiy anesteziyaning samarali va xavfsiz muqobili sifatida ko'rib chiqilishi mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Imbelloni L.E., Fornasari M. Laparoskopik xoletsistektomiya uchun orqa miya anesteziyasi: qiyosiy natijalar. Br J Anaesth. 2019.
2. Gupta A., Khanna J. Laparoskopik xoletsistektomiyada orqa miya va umumiy anesteziya: meta-tahlil. World J Surg. 2020.
3. Nair G.S. va boshq. Laparoskopik muolajalarda orqa miya anesteziyasining gemodinamik va tiklanish profili. Anesth Essays Res. 2021.
4. To'xvatullin R.R., Axmedov B.B. Laparoskopik operatsiyalarda mintaqaviy usullarni qo'llash. Anesteziologiya va reanimatologiya. 2021.
5. Belavy D.L. Minimal invaziv jarrohlikda orqa miya bloklamasining yurak-nafas tizimiga ta'siri. J Clin Anesth. 2023.
6. Qodirov A.M. Turli anesteziya turlari ostida laparoskopik aralashuvlarda gemodinamik reaksiyalar. Qozog'iston tibbiyot jurnali. 2022.
7. Andersson L. Laparoskopiyada CO₂ insufflyatsiyasi va kardiorespiratorik javoblar. Surg Endosc. 2020-yil
8. Fayzullayev X.K. Xoletsistektomiyada regionar anesteziya: Toshkent markazining tajribasi. O'zbekiston jarrohlik axborotnomasi. 2023-yil
9. Johnson M. Laparoskopiyada orqa miya va umumiy anesteziya ostida klinik tiklanish. Int J Jarrohlik. 2022-yil
10. Axtar S. va boshq. Orqa miya anesteziyasidan keyingi operatsiyadan so'ng og'riqni nazorat qilish va erta mobilizatsiya. O'rta Sharq J Anaesth. 2021-yil

Qabul qilingan sana 20.10.2025